מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להסביר את מעמד בני החסות ואת יתרונותיו וחסרונותיו
- לציין את שני הגורמים לשינוי במעמד היהודים בארצות האסלאם
- להשוות בין דרך האמנציפציה בצרפת לבין דרכה בצפון אפריקה

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – כי נחשבו 'עם הספר'
2. ג – מס גולגולת שהוטל על בני החסות
3. ב – שר המשפטים הצרפתי ומנהיג יהודי
4. א – 1830
5. ג – 1860
6. ב – איסור לרכוב על סוס

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – כבני חסות הם קיבלו חופש דת וניהול קהילתי עצמאי
2. לא נכון – האכיפה השתנתה ממקום למקום ומשליט לשליט
3. לא נכון – רעיונות הנאורות לא צמחו בחברה המוסלמית, השינוי הגיע מבחוץ
4. לא נכון – רק יהודי אלג׳יריה קיבלו אזרחות, בעקבות צו כרמיה
5. נכון – כך מוצג בסרטון כקשר בין האירועים

חלק ג' – השלמת מילים

1. בני חסות
2. ג׳זיה
3. כל ישראל חברים
4. כרמיה
5. עם הספר
6. 1830

חלק ד' – התאמה

- 1 – ג (מס גולגולת על בני חסות)
- 2 – א (רשימת הגבלות על בני החסות)
- 3 – ה (ארגון יהודי שהקים בתי ספר)
- 4 – ב (אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה)
- 5 – ד (שליטת מעצמה אירופית בארץ אחרת)

חלק ה' – סדר כרונולוגי

1. צרפת כובשת את אלג׳יריה
2. ייסוד חברת כל ישראל חברים בפריז
3. פתיחת בתי ספר של כי״ח בצפון אפריקה
4. צו כרמיה - אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה
5. תגובה עוינת לצו ואי-הענקת אזרחות ליהודי תוניסיה ומרוקו

חלק ו' – שאלות פתוחות

1. יתרונות: הגנה על חיים ורכוש, חופש דת ואוטונומיה קהילתית. חסרונות: מס ג׳זיה, הגבלות כמו איסור רכיבה על סוס ובניית בתי תפילה
2. שלטון אירופי - כיבוש צרפת הביא רעיונות שוויון; פעילות יהודי אירופה - כי״ח פעלה לקידום זכויות וחינוך
3. בגלל התגובה העוינת לצו, צרפת נמנעה מלהעניק להם אזרחות דומה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- איסור רכיבה על סוס, איסור בניית בתי תפילה חדשים (או: לבוש מבדיל, איסור נשיאת נשק)
- כל ישראל חברים (כי״ח)
- בני חסות/במעמד נחות; שלטון אירופי; פעילות יהודי אירופה

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדיון קצר על דילמת 'עסקת החסות' לפני מעבר לחלקים העיוניים
- בחלק ההתאמה וההשלמה כדאי לוודא שהתלמידים מבחינים בין המושגים השונים לפני המעבר למשימת הכתיבה
- משימת הכתיבה בסגנון בגרות מתאימה לעבודה בזוגות ובדיקה לפי מחוון

דף תרגול: בני חסות – היהודים תחת האסלאם

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בארצות האסלאם קיבלו היהודים מעמד מיוחד שנקרא 'בני חסות'. דף זה עוסק בזכויות ובחובות של בני החסות, ובשני הגורמים שהביאו לשינוי במעמדם באלג׳יריה במאה ה-19.

1 חלק א׳ – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מדוע הוגדרו היהודים בארצות האסלאם 'בני חסות'?

א) כי היו עשירים ב) כי נחשבו 'עם הספר' ג) כי שירתו בצבא השליט ד) כי דיברו ערבית

2. מהו מס הג׳זיה?

א) מס על אדמות ב) מס על סחורות מחו״ל ג) מס גולגולת שהוטל על בני החסות

ד) מס על בתי כנסת

3. מי היה אדולף כרמיה?

א) סולטן עות׳מאני ב) שר המשפטים הצרפתי ומנהיג יהודי ג) רב ראשי של אלג׳יר

ד) קצין צבא בריטי

4. מתי כבשה צרפת את אלג׳יריה?

א) 1830 ב) 1860 ג) 1870 ד) 1800

5. מתי נוסדה חברת כל ישראל חברים?

א) 1870 ב) 1830 ג) 1860 ד) 1900

6. מה היה אחד מתנאי עומר?

א) חובה ללמוד ערבית ב) איסור לרכוב על סוס ג) חובה להתגייס לצבא ד) איסור לעבוד במסחר

2 חלק ב׳ – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בארצות האסלאם היו ליהודים חופש דת ואוטונומיה קהילתית	☐	☐
2	ההגבלות על היהודים נאכפו באותו אופן בכל מקום ובכל זמן	☐	☐
3	רעיונות השוויון הגיעו לצפון אפריקה בעיקר מתוך החברה המוסלמית עצמה	☐	☐
4	גם יהודי מרוקו ותוניסיה קיבלו אזרחות צרפתית ב-1870	☐	☐
5	התגובה העוינת לצו כרמיה הייתה בין הסיבות שלא ניתנה אזרחות ליהודי תוניסיה ומרוקו	☐	☐

3 חלק ג׳ – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. מעמדם של היהודים והנוצרים בארצות האסלאם נקרא _____

2. המס שהוטל על כל גבר בוגר מבני החסות נקרא _____

3. ארגון יהודי שהקים בתי ספר בארצות האסלאם נקרא _____

4. הצו משנת 1870 שהעניק אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה נקרא צו _____

5. כינוי ליהודים ונוצרים שקיבלו כתבי קודש לפני האסלאם הוא _____

6. צרפת כבשה את אלג׳יריה בשנת _____

4 חלק ד׳ – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. ג׳זיה	___	**א.** רשימת הגבלות על בני החסות
2. תנאי עומר	___	**ב.** אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה
3. כל ישראל חברים	___	**ג.** מס גולגולת על בני חסות
4. צו כרמיה	___	**ד.** שליטת מעצמה אירופית בארץ אחרת
5. קולוניאליזם	___	**ה.** ארגון יהודי שהקים בתי ספר

5 חלק ה׳ – סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	תגובה עוינת לצו ואי-הענקת אזרחות ליהודי תוניסיה ומרוקו
☐	צו כרמיה - אזרחות צרפתית ליהודי אלג׳יריה
☐	צרפת כובשת את אלג׳יריה
☐	ייסוד חברת כל ישראל חברים בפריז
☐	פתיחת בתי ספר של כי״ח בצפון אפריקה

6 חלק ו׳ – שאלות פתוחות

ענו בקצרה.

1. ציינו שני יתרונות ושני חסרונות במעמד בני החסות

2. ציינו את שני הגורמים לשינוי במעמד יהודי אלג׳יריה והסבירו כל אחד

3. מה הייתה התוצאה של צו כרמיה עבור יהודי תוניסיה ומרוקו?

כרטיס יציאה

ציינו שתי הגבלות מתוך תנאי עומר

איזה ארגון של יהודי אירופה פעל למען יהודי צפון אפריקה?

השלימו: לפני השינוי היהודים היו ___; השינוי הגיע בזכות ___ ו-___

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀